

Dostępna publiczna przestrzeń jest warunkiem samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, jest też niezbędna dla integracji społecznej. Niestety badane jednostki samorządu terytorialnego w województwie kujawsko-pomorskim w sposób ograniczony zapewniały dostępność cyfrową, architektoniczną i informacyjno-komunikacyjną, co nie ułatwiało osobom ze szczególnymi potrzebami korzystania z usług publicznych instytucji. Stosowano rozwiązania niespełniające wymogów przepisów technicznych, np. niewyróżniające się krawędzie schodów, miejsca parkingowe o niewłaściwych wymiarach, nieprawidłowo oznaczone przeszklone windy, nie określono również zasad zapewnienia możliwości ewakuacji osobom ze szczególnymi potrzebami.

Delegatura NIK w Bydgoszczy przeprowadziła kontrolę pn. Realizacja przez wybrane jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa kujawsko-pomorskiego obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Uzasadnieniem kontroli były wymogi nałożone na podmioty publiczne przez ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych, oraz o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Określają one zasady zapewnienia dostępności: cyfrowej, architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej, w sposób pozwalający na to, by z usług danej instytucji mogły samodzielnie korzystać osoby z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, a także osoby czasowo znajdujące się w sytuacji wymagającej wsparcia (np. kobiety w ciąży).

Jako osoby z niepełnosprawnościami deklaruje się w naszym kraju 5,4 mln ludzi, co stanowi ponad 14% ludności kraju (według stanu na 31 marca 2021 r.). Prawnym potwierdzeniem niepełnosprawności, tj. orzeczeniem wydanym przez uprawniony organ, legitymuje się blisko 3,5 mln osób. Centralny Ośrodek Informatyki szacuje, że rzeczywista liczba osób z niepełnosprawnościami w Polsce może wynosić nawet do 7 mln osób, jednocześnie wskazując, że z poprawy dostępności skorzysta szersze grono mieszkańców naszego kraju (np. dzięki tekstom pisany prostym językiem).

Pierwsze raporty o stanie zapewnienia dostępności, miały zostać złożone przez podmioty publiczne do 31 marca 2021 r. Na ich podstawie sporządzono łączny raport o stanie zapewnienia dostępności w kraju. Z analizy danych zbiorczych wynika, że większość podmiotów nadal jest w dużej mierze niedostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Wskaźnik dostępności ogółem dla całego kraju wyniósł 0,41, co oznacza, że średnia odpowiedź TAK na pytania ze wszystkich obszarów zapewniania dostępności dotyczyła ok. 41% wszystkich raportujących. W przypadku województwa kujawsko-pomorskiego, wskaźnik ten był wyższy o jeden punkt procentowy, co jednak wciąż oznacza poziom niezadowolający.

Przeprowadzona w tym zakresie kontrola NIK w województwie kujawsko-pomorskim objęła sześć jednostek: trzy starostwa powiatowe (w Chełmnie, Toruniu i Golubiu-Dobrzyniu) oraz trzy urzędy miasta (w Chełmnie, Chełmży i Golubiu-Dobrzyniu) i wykazała nieprawidłowości we wszystkich z nich.

Najwięcej zaniedbań stwierdzono na etapie organizacyjnym. W połowie jednostek były problemy z wyznaczeniem koordynatora do spraw dostępności lub udostępnieniem na stronach internetowych (w tym BIP) jego danych kontaktowych (SP w Chełmnie, SP w Toruniu, UM w Chełmnie). We wszystkich jednostkach plany działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności albo nie zawierały wszystkich wymaganych elementów, albo w ogóle nie zostały przygotowane. W UM Chełmno zakwestionowano wszystkie umowy zawierane w okresie od 6 września 2021 do 31 sierpnia 2023 r., w których zlecano i powierzano realizację zadań finansowanych z udziałem środków publicznych podmiotom innym niż publiczne. Nie uwzględniano w nich warunków służących dostępności wymaganych przepisami prawa.

Dotyczyło to również pomijania zasad uniwersalnego projektowania w kontraktach na usługi wykonania projektów budowlanych i robót budowlanych. Nieprawidłowości w zakresie treści zawieranych umów stwierdzono też w pozostałych pięciu kontrolowanych jednostkach, ogółem kwestionując 270 kontraktów.

W przypadku dostępności architektonicznej stwierdzono m.in. zastosowanie rozwiązań niespełniających wymogów przepisów technicznych. Chodzi na przykład o niewyróżniające się krawędzie schodów, zbyt mało wyznaczonych lub źle oznakowanych, czy też o niewłaściwych wymiarach miejsc parkingowych, nieprawidłowo oznaczone przeszklone windy, niedostosowane łazienki (SP Chełmno, UM Chełmża, UM Chełmno). W dwóch przypadkach nie określono zasad zapewnienia możliwości ewakuacji osobom ze szczególnymi potrzebami lub niesienia im pomocy w inny sposób, co w konsekwencji mogło doprowadzić do nieprawidłowego sposobu ich ewakuacji (SP Chełmno, UM Chełmża). Z kolei w trzech jednostkach nie zapewniono informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy (UM Golub Dobrzyń, UM Chełmża, SP Toruń).

W zakresie dostępności cyfrowej najczęstszą nieprawidłowością było niezapewnienie na stronach internetowych informacji w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania. W dwóch przypadkach nie zagwarantowano możliwości korzystania z pomocy tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika, w jednym nie zapewniono prawidłowego działania linków na stronie internetowej. Problemem okazało się również niespełnienie wymogów stron internetowych w zakresie funkcjonalności i postrzegalności.

W ośmiu przypadkach zakwestionowano również zagadnienia związane z dostępnością informacyjno-komunikacyjną. W toruńskim starostwie nie wprowadzono wspierającej komunikacji poprzez przesyłanie wiadomości tekstowych. W czterech z sześciu jednostek nie prowadzono obsługi z wykorzystaniem komunikacji audiowizualnej, w 50% przypadków nie zainstalowano urządzeń lub środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.

Źródło: NIK